Vikipeedia

Makedoonia keel

Makedoonia keel on bulgaaria keelele lähedane lõunaslaavi keel. Makedoonia keelt kirjutatakse kirillitsas. Kirjakeel põhineb keskmurdel.

Teda eristatakse omaette keelena alates 20. sajandi keskpaigast.

makedoonia keel (македонски јазик)	
Kõneldakse	Põhja-Makedoonias, Albaanias, Kreekas
Piirkonnad	Balkan
Kokku kõnelejaid	2,1 miljonit [1]
Keelesugulus	indoeuroopa keeled slaavi keeled lõunaslaavi keeled **makedoonia keel**
Ametlik staatus	
Ametlik keel	Põhja-Makedoonia
Keelekoodid	
ISO 639-1	mk
ISO 639-2	mkd

Sisukord

Keelesugulus

Makedoonia lähimad sugulaskeeled on bulgaaria ja serbia-horvaadi keel. Viimasega tipnes keelekontakt Jugoslaavia riigi ajal, kui serbia-horvaadi keele õppimine oli koolis kohustuslik. Teisteks põhiliikmeteks on rumeenia, uuskreeka ja albaania keel, mis kõik kuuluvad indoeuroopa keelkonna eri rühmadesse.

Keelekontaktid

Kõik lõunaslaavi keeled, sealhulgas makedoonia keel, moodustavad dialektide kontiinumi. Makedoonia keel koos bulgaaria keele ja serbia-horvaadi keele torlaki murdega kuuluvad veel Balkani keeleliitu. Bulgaarias peetakse makedoonia keelt bulgaaria keele murdeks.

Enne keele normeerimist pidasid lingvistid makedoonia keele murdeid bulgaaria või serbia keele murreteks. Sarnaselt peeti ka torlaki keelt bulgaaria murdeks. Teisest küljest jäid mitmed makedoonia intellektuaalid seisukohale, et makedoonia keel on täiesti eraldiseisev bulgaaria ja serbia keelest, samade vaadetega olid mitmed lingvistid nagu Antoine Meillet, André Vaillant, Mieczysław Małecki ja Samuil Bernstein. Siiski on mõned keeleteadlased, eriti Bulgaarias, endiselt arvamusel, et makedoonia keel on vaid üks bulgaaria keele teisend või murre.

See vaade on aga poliitiliselt ebakorrektne, mille peale on Olga Mišeska Tomić öelnud: "Makedoonia keel sarnaneb ehituselt bulgaaria keelega rohkem kui ükski teine lõunaslaavi keel. Ent selle standardi tuum ei koosnenud dialektidest või teisenditest, mida bulgaaria keele standardid kunagi moodustanud oleks. Järelikult selle autonoomia ei saanud tuleneda teadlikust kaugendamisest pluritsentrilise keele teisendist ja makedoonia keele standardid põhinesid dialektidel, mida polnud varem standardiseeritud."

Tänapäevased klassifitseerimisküsimused on enamjaolt kujundatud poliitiliste ja sotsiaalsete tegurite poolt. Strukturaalselt moodustavad makedoonia, bulgaaria ja teised idapoolsed lõunaslaavi vormid dialektide kontiinumi, mis tekkis kirjanduskoolide Preslavi ja Ohridi kõrgaegadel ilmnenud lingvistiliste arengute tulemusena.

Grammatika

Makedoonia grammatika on teiste slaavi keelte kõrval võrdlemisi analüütiline, kuna selles on kaotatud tavapärane slaavi käändesüsteem. Vabanetud on ka infinitiivist ja nimisõna käänetest (välja arvatud vokatiivist (https://et.wikipedia.org/w/index.php?title=Vokatiiv&action=edit&redlink=1) ja veel mõnest kunagi kasutusel olnud muutelõpust, mida võib veel tänaseni ajuti näha).

Slaavi keelte seas on makedoonia ja bulgaaria keel ainsad, milles on kasutusel definitiiv (https://et.wikipedia.org/w/index.php?title=Definitiiv&action=edit&redlink=1) ehk määrav artikkel, ning indoeuroopa keeltest ainsad, milles on kasutusel narratiivne kõneviis.

Kirjanduslik makedoonia keel on ainuke lõunaslaavi kirjalikest keeltest, millel on kolm definitiivi vormi.

Erinevalt inglise keelest lisatakse makedoonia keeles määrav artikkel alati järelliitena nimi- või omadussõna lõppu. Kuid kui nimisõnale eelneb omadussõna või omastav asesõna, siis määrav artikkel lisandub ühele viimastest. Selleks on olemas iga soo jaoks, nii ainsuses kui ka mitumuses, kolm vormi. Neid kutsutakse T(t), B(v) ja H(h) vormideks.[2]

T(t) vorm osutab objekti ebamäärasele positsioonile (книга – a book; книгата – the book).

B (v) vorm tähistab objekti lähedast asetust (книгава – the book near me).

H (n) vorm näitab objekti eemalasuvust (книгана – the book over there).

Nimisõnad

Makedoonia nimisõnad (именки, imenki) kuuluvad vastavalt nimisõnalõpule, kas mees-, nais- või kesksoo kategooriasse. Neil on olemas nii ainsus kui ka mitmus ning harva võivad minna ka käändesse (nt vokatiiv). Mitmuses nais- ja meessugu omavahel ei eristata.

	Ainsus			Mitmus		
	Meessoost	Naissoost	Kesksoost	Meessoost	Naissoost	Kesksoost
Täpsustamata	−ot (−от)	−ta (−та)	−to (−то)	−te (−те)		−ta (−та)
Lähedane	−ov (−ов)	−va (−ва)	−vo (−во)	−ve (−ве)		−va (−ва)
Kauge	−on (−он)	−na (−на)	−no (−но)	−ne (−не)		−na (−на)

Tegusõnad

Makedoonia keelel on kompleksne verbisüsteem. Üldistades omavad need järgnevaid karakteristikuid või kuuluvad antud kategooriatesse: ajavorm, meeleolu, isik, tüüp, transitiivsus, hääl, sugu ning arv.

Vastavalt nendele liigitustele on kõik makedoonia keele verbid jagatud kolme suurde gruppi: a-, e- ja i-gruppi. Sealt edasi jaguneb i-grupp veel omakorda kolme alagruppi: a-, e- ja i- alagruppi. Selline jaotus on tekkinud arvestades lihtminevikus, ainsuses ning kolmandas pöördes oleva verbi lõppu.

Tegusõnavormid võivad olla lihtsad ja komplekssed.

Eessõnad

Kuna makedoonia keel kaotas oma käändesüsteemi, siis on eessõnad olulisel kohal mitmete grammatiliste kategooriate moodustamisel ja väljendamisel. Tähtsaim eessõna on 'na' (‘kohta’, ‘peal’, ‘kuni, juurde’). Vormi suhtes võivad eessõnad olla kas lihtsad või komplekssed. Vastavalt eessõna tähendusele jagunevad need aja, koha, viisi ja koguse kategooriatesse.

Vaata ka

- Makedoonlased

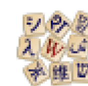
Viited

1. Makedoonia keel (http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=mkd). *Ethnologue*. Kasutatud 2.11.2009 (inglise)
2. http://learn-mk.com/lesson5.php?ckattempt=1

Välislingid

Makedooniakeelne Vikipeedia

Vikisõnastiku kategooria: **Makedoonia keel**